

NATIONAAL-SOCIALISTISCHE NEDERLANDSCHE ARBEIDERSPARTIJ (Kruyt)

Op 16 december 1931, twee dagen na de oprichting van de **Nationaal Socialistische Beweging** (NSB), werd in Villa de Binckhorst te Den Haag de **Nationaal-Socialistische Nederlandsche Arbeiderspartij** (NSNAP) opgericht door Adalbert Smit. Door de vele splitsingen en fusies die de NSNAP in de daaropvolgende jaren kreeg te verwerken, is het schrijven van een geschiedenis van de NSNAP bijzonder gecompliceerd. Al in juli 1932 opereerden drie verschillende groepjes onder de naam NSNAP, en dit aantal zou in de jaren daarna nog toenemen! Van deze groepen hebben er twee daadwerkelijk aan verkiezingen voor de Tweede Kamer meegedaan: in 1933 de NSNAP-Van Waterland, ook wel bekend als de **Nationaal-Socialistische Partij** (NSP), en in 1937 de NSNAP van oud-majoor C.J.A. Kruyt. Het wel en wee van de NSNAP-Van Waterland wordt behandeld in het lemma van de NSP; hier richt de aandacht zich op de NSNAP van majoor Kruyt.

De ontstaansgeschiedenis van deze partij speelde zich af in het land, waar de partij niet alleen haar ideologie, stijl en organisatievorm, maar ook het merendeel van haar leden vandaan haalde: Duitsland. In het westen van het Derde Rijk waren in de zomer van 1933 verschillende Nederlandse nationaal-socialistische partijtjes in een felle slag om de gunst van de daar werkende Nederlandse binnenschippers verwickeld geraakt. Te midden van al het tumult slaagde C.J.A. Kruyt er in om zich meester te maken van de op dat moment in ledental grootste NSNAP onder leiding van Albert van Waterland. Vervolgens schakelden de mannen van de NSNAP een andere, concurrerende NSNAP uit, onder meer door de leider van deze partij, Adalbert Smit, met messteken te bewerken. Al in de eerste maanden van haar bestaan had de NSNAP-Kruyt zo de toon gezet voor haar verdere optreden, waarin intimidatie, geweld, onderling gekrakeel en laster steeds de voornaamste karakteristieken vormden.

Op ideologisch vlak kan de NSNAP (in navolging van A.A. de Jonge) met één woord gekarakteriseerd worden: antisemitisme. De haat tegen alles wat joods was, vormde het allesbeheersende thema binnen de partij. In haar partijorgaan - het vanaf 1933 tweewekelijks verschijnende *De Nederlandsche Nationaal-Socialist* - werden achter alle misstanden joodse samenzweringen vermoed. De verkiezingsleus in de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen van 1937 luidde niet voor niets: 'tegen Juda'.

Met dit rabiate antisemitisme zag de NSNAP van Kruyt zich als de enige ware vertegenwoordiger van het zuivere nationaal-socialistische gedachtegoed in Nederland. De NSB werd door haar (toen nog) halfslachtige houding tegenover de eigen joodse leden bestreden als een door vrijmetselaars beheerste, opportunistische en verwaterde imitatie van de Duitse NSDAP. 'Met principes, zoals dat van ras en bodem, kan niet gemodderd worden, het is ja of neen, dubbelzinnigheid op grond van opportunisme is uit den boze en voert tot ontbinding', zo luidde het advies van Kruyt aan Mussert.

Ook met haar organisatievorm trachtte de NSNAP zoveel mogelijk het Duitse voorbeeld te imiteren. De NSNAP kende een strak hiërarchische organisatiestructuur met gouwen, kringen en 'bruine huizen', met bombastische openbare vergaderingen en zelfs met een zekere leiderscultus rondom de bejaarde, retorisch niet bepaald begaafde majoor Kruyt.

In wezen stelde de vanuit Haarlem geleide partijorganisatie echter weinig voor. Niet alleen kende de NSNAP een chronisch gebrek aan financiële middelen, ook kreeg de partij te maken met de in het Nederlandse extreem-rechtse klimaat traditionele onderlinge ruzies. Verscheidene malen werden pogingen gedaan om Kruyt af te zetten, onder meer in 1935 door de oud-communist Cees Frenay, maar steeds trokken de coupplagers aan het kortste eind en volgde er een afsplitsing.

Daarnaast slaagde de NSNAP er met haar radicale antisemitisme en met haar rellerige, onfatsoenlijke imago niet in om veel aanhang te verwerven. Alleen in Duitsland en in de oostelijke Mijnstreek had de partij enige achterban, in de rest van Nederland bleef de partij echter uiterst marginaal. Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 1937 behaalde de NSNAP 998 stemmen (0.03%), waarvan bijna de helft uit de kieskring Limburg afkomstig was. Ook vanuit het Derde Rijk kon Kruyt op niet al te veel steun rekenen: vooral na 1934 had de NSDAP haar kaarten op de veel grotere NSB gezet.

Voor de NSNAP-Kruyt betekende de Duitse inval een nieuwe impuls voor het vrijwel uitgedoofde partijleven. De pogingen van de NSNAP-Kruyt om bij de Duitse bezetter in het gevlei te komen, waren echter weinig succesvol. In juli besloot de Duitse bezettingsmacht dat de leden van de NSNAP-Kruyt zich dienden aan te sluiten bij de NSB teneinde de extreme vleugel in deze partij te

versterken. Veel leden maakten inderdaad de overstap naar de NSB, dan wel naar de door de Duitsers gedoogde NSNAP-Van Rappard. Tot het moment dat Kruyt de definitieve opdracht kreeg zijn partij te ontbinden, op 6 juni 1941, leidde zijn NSNAP - of wat er van over was - dan ook een kwijnend bestaan.